

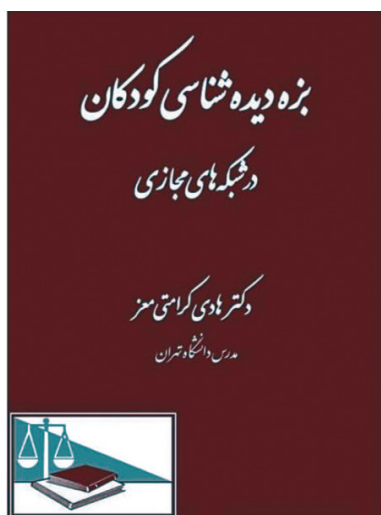

معرفی کتاب

نگاهی به کتاب «بزه دیده شناسی کودکان در شبکه های مجازی»

تالیف دکتر هادی کرامتی معز

مدرس دانشگاه تهران (دانشکده گان فارابی)

انتشارات دادگستر / چاپ اول ۱۳۹۹

فصل نامه علمی - تخصصی / سال سوم، شماره ۸ / زمستان ۱۴۰۳

گستره توزیع و استفاده از شبکه های مجازی که در حال حاضر در گوشی های تلفن همراه بسیار سهل و آسان در دسترس عموم مردم قرار گرفته است، علاوه بر فرصت ها می تواند تهدیدها و آسیب هایی نیز به همراه داشته باشد. در این حوزه کودکان و نوجوانان بیش از پیش در معرض انواع آسیب های این نوع از شبکه های مجازی هستند و با توجه به فراگیری آن ها در ایران مانند سایر نقاط جهان به تنهایی این پدیده را به موضوعی مهم برای پژوهش تبدیل می کند و اهمیت مطالعه این پدیده زمانی بیشتر می شود که آن را در پیوند با بحث کودکان و نوجوانان به عنوان یکی از آسیب پذیرترین اقشار در شبکه های مجازی تطبیق داد.

با توجه به بررسی ها و مطالعات صورت گرفته در کتاب در ایران همواره رویکرد حاکم بر سیاست گذاری و برنامه ریزی اجتماعی و فرهنگی کشور در زمینه مواجهه با شبکه های مجازی به سوی فرستنده بوده است، فرستنده ای که هزاران کیلومتر دورتر و در خارج

از مرزهای این سرزمین اراده کرده است از امکانات فناورانه خود برای رساندن پیامش به مخاطبان ایرانی بهره بگیرد. در مقابل، کمتر به مخاطب کودک توجه شده است که جایی در همین حوالی است. به عبارت دیگر، می‌توان گفت برنامه ریزی‌های اجتماعی و فرهنگی مخاطب محور نبوده است. به نظر می‌رسد متولیان این شبکه‌های مجازی نیز از این نقطه ضعف و غفلت آگاه بوده‌اند و به رغم اتخاذ راهکارهای داخلی گوناگون هم چون ارسال پارازیت و جمع آوری گیرنده‌ها، هم چنان اقبالی گسترده نسبی به این شبکه‌ها در میان مخاطبان ایرانی وجود دارد.

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در دنیای کنونی، گریز ناپذیر بوده و از لوازم اساسی زندگی بشر تلقی می‌گردد و حتی در برخی از کشورها به عنوان یکی از لوازم حقوق بشر شناخته شده است، با این وصف؛ سیاستگذاران کشورمان در حوزه فضای مجازی چند سالی است که برای کنترل و مهار آسیب‌های فضای مجازی از سیاست‌های سلبی استفاده نموده و به ویژه با فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی نظیر فیس‌بوک، توئیتر، تلگرام و اینستاگرام منجر به نقض حقوق افراد گشته و اختلال جدی در زندگی آن‌ها ایجاد نموده‌اند و همچنین کودکان را بیشتر در معرض بزه‌دیدگی جنسی قرار داده است؛ زیرا سیاست‌های سلبی کامل در شبکه‌های مجازی به جهت ویژگی‌ها و ساختار این محیط، عملاً امکان پیاده سازی ندارد و با فیلترینگ آن‌ها در اغلب موارد، کاربران کودک و نوجوان به نصب فیلتر شکن و ورود به فضای مجازی با استفاده از این ابزار اقدام می‌کنند. نصب فیلتر شکن بر روی گوشی و رایانه‌های کاربران، آن‌ها را قادر می‌سازد که به فضاهای مجازی منحرفانه مانند چت روم‌های اختصاصی برای مسائل جنسی و... وارد شوند و خود را در معرض بزه‌دیدگی بیشتر قرار دهند. علاوه بر این، با فیلتر شدن شبکه‌های مجازی، والدینی که به هر جهت به نصب فیلتر شکن اقدام نمی‌نمایند، از این محیط اخراج شده‌اند و با اخراج این افراد، بستر رفتارهای پر خطر کاربران کودک و نوجوان و متعاقب آن بزه‌دیدگی ایشان بیش از پیش فراهم می‌شود.

اگر شبکه‌های مجازی را چه به منزله ابزاری برای آسیب‌ها، چه به منزله فراهم آورنده محتوای آسیب‌زا و یا به منزله عمل آسیب‌بدانیم؛ در هر حالت می‌توان گفت که راه جلوگیری و کاهش آسیب‌های آن و همچنین کاهش بزه‌دیدگان آن؛ نگاه به کودک

و استفاده از تکنیک‌های خاص برای واکیسنه کردن آن در برابر این آسیب هاست که می‌توان در قالب پیشگیری رشد مدار و نیز ارتقای سواد رسانه‌ای و هوشیاری مجازی اقدام نمود. بنابراین، لازم است که در برنامه آموزش رسمی مدارس، زمان خاصی به آموزش حفظ امنیت شخصی در فضای مجازی اختصاص داده شود. به علاوه، به دلیل آگاهی و تجربه اندک و تأثیرپذیری بالا در این دوره سنی، والدین باید نظارت فعالانه‌ای بر حضور این گروه‌های سنی در شبکه‌های مجازی داشته باشند. والدین می‌توانند با انجام فعالیت‌های مشترک در اینترنت نظیر جستجو و یادگیری مطالب جدید، فرصتی را برای حضور خود در کنار فرزندشان، در هنگام استفاده از اینترنت فراهم کنند. والدین و متولیان آموزش می‌توانند با ارائه اطلاعات صحیح و افزایش آگاهی کودکان مانع از تأثیرگذاری اطلاعات اشتباه و گمراه کننده و ترویج کننده سبک‌های غلط زندگی شوند. این کتاب علاوه بر این که برای جرم‌شناسان، حقوقدانان، پژوهش‌گران و دانشجویان، کاربرد دارد، برای مسئولین ذی‌ربط، کودکان، نوجوانان و خانواده‌ها نیز جهت آشنایی با علت‌شناسی و آسیب‌شناسی بزه دیدگی کودکان در شبکه‌های مجازی و همچنین شناخت راهبردهای پیش‌گیرانه در این زمینه مفید فایده خواهد بود.

